

Lærerveiledning «Jakten på kjønnsidentiteten»

Mål med opplegget:

Å vekke elevenes interesse for sakprosa:

- ✓ gjennom at elevene utforsker tekstene
- ✓ gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse
- ✓ gjennom at elevene diskuterer temaer som tas opp i teksten
- ✓ gjennom at elevene reflekterer kritisk over tekstenes påvirkningskraft og troverdighet
- ✓ gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster

Før lesing

Klassesamtale/liten gruppe

Se på overskrift, bilder og les ingressen.

- Hvilke forventninger får dere til teksten? Hva tenker dere at det handler om?
- Hvilken sjanger er dette?
- Forteller ingressen dere hva som kommer?
- Hva forbinder dere med «jakten»? (At noen søker etter noe, vil ha tak i noe)
- Tror dere at innholdet angår dere? Begrunn svaret ved å fortelle hvorfor/hvorfor ikke.

Gå grundig inn i begrepet «kjønnsidentitet». Dette er relativt ny tematikk i vårt samfunn, og noe ungdommene vokser opp med, som deres foreldregenerasjon, som regel, ikke gjorde. Det vil være gunstig for elevenes førforståelse at dere deler opp ordet i både «kjønn» og «identitet» og har en klar, felles definisjon på de to begrepene først. Spør gjerne: «Hva er kjønn?» «Hva er identitet?» og la elevene diskutere det i små grupper, med en læringspartner eller tenkeskrive for seg selv.

Deretter setter dere det sammen og diskuterer ordet i sin helhet. Still åpne spørsmål:

- Er det noen som kan tenke seg...?
- Har dere noen tanker om...?
- Har dere hørt begrepet i en annen anledning? Hvor?
- Hvorfor tenker dere at...?
- Hvem kan tenkes å være i tvil om sin kjønnsidentitet? Hvorfor?

Slike spørsmål kan også egne seg i etterarbeidet.

Underveis

Sett strek i margen når du leser ...

- noe som overrasker deg
- noe som gjør inntrykk på deg
- noe du lurer på, som var vanskelig å forstå

Etter lesing

Klassesamtale.

Snakk kort om teksten i hel klasse

Gi elevene muligheten til å ta opp ting de lurte på mens dere leste, slik at alle har en foreløpig forståelse av innholdet i tekstene.

Individuelt arbeid

Min leseopplevelse

La elevene formulere hvordan de opplevde teksten ved hjelp av de faste uttrykkene under. Be dem velge ut noen av uttrykkene og fortsette setningene, gjerne skriftlig. Be dem også begrunne svarene ved å bruke ord som fordi, siden, på grunn av, derfor.

- Da jeg leste, la jeg merke til...
- Jeg ble overrasket over...
- Jeg ble irritert over...
- Det gjorde inntrykk på meg at...
- Jeg synes at...
- Jeg syns det var trist at...
- Jeg ble glad for at...

Eksempel: «Jeg ble overrasket over at det er noe som heter kjønnsmangfold ».

Grppesamtale

Del leseopplevelsen

Elevene jobber i grupper på 4-5 elever. Be dem dele setninger og tanker fra oppgaven over med hverandre. Det

kan være en fordel å snakke om en tekst av gangen.

Klassesamtale

Etter at elevene først har jobbet individuelt med å formulere sin egen leseopplevelse og deretter prøvd ut og kanskje reformulert disse tankene i en mindre og trygg setting, kan elevene snakke om tekstene i hel klasse.

For å få til samtaler som utvikler elevenes engasjement for lesing er det ofte en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen deres. Begynn derfor gjerne med spørsmål som: «Hva handler dette om?» eller «hva overrasket dere i denne teksten?», og la samtalen utvikle seg ved å formulere åpne og autentiske spørsmål og ved å bygge videre på elevenes svar – da opplever de at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor.

I tillegg kan følgende spørsmål inngå i en klassesdiskusjon om tekstens innhold:

- Hva er kjønns mangfold?
- Hvordan kan det føles å bli utstøtt av venner og familie på grunn av den man er?
- Diskuter påstanden: Det finnes kun to biologiske kjønn, alt annet er sosialt konstruert. Enig? Uenig? Begrunn påstandene dine. *Her kan dere legge opp til et større opplegg, med klassesdebatt, om du tenker at elevene dine mestrer det uten at det blir usaklig eller at irrelevante argumenter kommer i søkelyset.*
- Hva er «kjødelig kjønn»? Hvorfor kan det være noe annet enn «opplevd kjønn»?
- Hvilke utfordringer/problemer blir beskrevet i de tre intervjuene?
- Pronomenet «hen» blir ofte brukt om en person som ikke vil definere seg som «han» eller «hun». Finnes det flere?
- Hvorfor er navnene Sandra og Brage satt med anførselstegn?
- Hva er forskjellen mellom flytende og ikke-binært kjønn? Hva med panseksuell? Transperson?
- Cosplay-miljøene tiltrekker seg gjerne personer som ikke definerer seg helt A4, eller kjønnsbinært. Hvorfor det, tror dere? Forklar.
- Hva syns du om lærerens tilbakemelding til «Sandra»?
- Er du enig i påstanden om at alle mennesker er ute etter følelsen av å føle seg spesiell? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Det finnes mennesker som blir provosert og sinte på mennesker som ikke definerer seg som «mann» eller «kvinne». Hvorfor er det slik, tror du? Kan religion spille en rolle her? (*Lærer: det kan være fordelaktig om du på forhånd finner fram noe fra ulike religioner som sier noe om dette, før du eventuelt stiller spørsmålet til elevene*)
- De var alle i tvil om hva omgivelsene skulle tenke om dem, før de fortalte det til noen. Hvorfor tror du de var det? Grei ut.
- Disse tre historiene er unike, og ikke like for alle som definerer seg som ikke-binære eller transpersoner. På tross av det kan de allikevel være viktige for flere. Hvorfor er det slik?
- «Brage» sier: «I dag føler jeg meg fri». Hva mener han med det?
- Hva vil det si å «ha funnet sin plass»?
- Ask går ut med fullt navn og bilde. Hvorfor er ikke han anonymisert, tenker dere?
- Ask sier at «ikke alle i familien har vært like støttende». Hvem tror du det er? Hvorfor tror du det?

- Hva betyr det å få en åpenbaring?
- Hva tenker du om budskapet som Ask har til unge i dag om leter etter sin identitet?

Vurdering og ettertanke

- Hva sitter du igjen med etter å ha lest disse tre historiene?
- Stemmer inntrykket ditt med det du forestilte deg før du leste?
- Hvorfor fokuserer de tre intervjuene på det positive i denne sammenhengen, tror du?
- Liker du teksten? Hvorfor/hvorfor ikke? Forklar og grei ut.
- Har du opplevd å bli satt i en bås du føler at du ikke passer helt inn i?

Videre arbeid:

Undersøk, skriv eller lag presentasjoner om for eksempel cosplay, Pride-festivalen, identitet, Skeiv Ungdom, kjønnsroller før og nå, eller andre temaer i teksten dere synes er interessant. Det kan være en fordel å skrive om noe dere vil vite mer om.